

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΣ

Κυριακή Β' Ματθαίου – Ρωμ. 2,10-16 (3/7/2016)

Η δύναμη της συνειδήσεως

Για το έργο και την αξία της συνειδήσεως ομιλεί ο Απόστολος Παύλος στο Αποστολικό ανάγνωσμα που ακούσαμε σήμερα, αγαπητοί μου αδελφοί. Ο Ευαγγελιστής των εθνών διδάσκει ότι στους ανθρώπους οι οποίοι δε γνώρισαν το θέλημα του Θεού, όχι επειδή δεν το θέλησαν, αλλά γιατί οι συνθήκες της ζωής τους δεν το επέτρεψαν, λειτουργεί μέσα τους η φωνή της συνειδήσεως και τους καθοδηγεί στην εφαρμογή του αγαθού, εκ φύσεως. Από τον τρόπο δε χρήσης και αξιοποίησης της συνειδήσεως, που είναι έμφυτη σε όλους μας, θα κριθεί η στάση του Θεού απέναντί τους, εν ημέρα Κρίσεως.

Είναι πολύ ενδιαφέρον να εξετάσουμε την διδασκαλία της Εκκλησίας μας περί του νόμου της συνειδήσεως, όπως αναπτύσσεται μέσα από την σοφία των Αγίων Πατέρων. Ο Άγιος Νεκτάριος επισημαίνει ότι «συνείδηση είναι η είδηση, η γνώση του ηθικού νόμου, την οποία έχει η ψυχή, για να διακρίνει τις πράξεις σε αγαθές και κακές και να κρίνει, με αδέκαστο τρόπο, την ποιότητά τους, εγκρίνουσα τις αγαθές και κατακρίνουσα τις κακές. Η ψυχή έχει έμφυτη τη συνείδηση, δηλ. μπορεί να διακρίνει τι είναι δίκαιο, τι άδικο, τι αγαθό, τι κακό, τι αληθές, τι ψευδές. Την έμφυτη αυτή δύναμη έλαβε από τον Θεό, για να γνωρίσει το Θείο θέλημα και να ταυτιστεί με αυτό. Ο σκοπός του Θείου αυτού δωρήματος αναδεικνύει την συνείδηση ηθικό νόμο απαράβατο και αιώνιο, που απαιτεί τέλεια ευπειθεια και υποταγή στον Θεό... Η βράβευση της ψυχής, διά της συνειδήσεως, έχει ως σκοπό την ανύψωση του ανθρώπου εις περιωπήν δόξης και τιμής και την ανάδειξή του κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν Θεού. Η Αγία Γραφή διδάσκει ότι ο Θεός ενέγραψε στην ανθρώπινη καρδιά τον ηθικό νόμο, για να γνωρίζει το θέλημα του Θεού το αγαθό και ευάρεστο και τέλειο και να το εφαρμόζει...»¹.

Οι Πατέρες της Εκκλησίας, όμως, σαφώς διακρίνουν την αγαθή από την πονηρή συνείδηση. Λέγει, πάλι, ο Άγιος Νεκτάριος ότι «η ψυχή που έχει συνείδηση πως δεν έπραξε τίποτα άδικο και δεν προσέβαλε τον ηθικό νόμο, χαίρεται και ειρηνεύει και εορτάζει. Το γεγονός αυτό μαρτυρεί τον έμφυτο πόθο του αγαθού, γι' αυτό και χαίρεται με την δικαιοσύνη και την αλήθεια, θλίβεται, όμως, με την αδικία και το ψεύδος. Η ψυχή που έχει καθαρή συνείδηση κι αν την κυκλώνουν πλείστα κακά και κινδυνεύει, απολαμβάνει πολύ μεγάλη παρηγοριά. Η αγαθή συνείδηση παρηγορεί την ψυχή που πάσχει για την αρετή, για το αγαθό, το δίκαιο, την αλήθεια, για την σωτηρία των

¹ «Το γνώθι σαυτόν», Αθήνα 1962, σελ. 89 (σε παράφραση)

πολλών...»². Ο ιερός Χρυσόστομος επισημαίνει τις επιπτώσεις της αγαθής συνείδησης και στην εξωτερική εικόνα του ανθρώπου: «Η συνείδηση, όταν χαίρεται, ομορφαίνει και το πρόσωπο. Όταν η καρδιά ευφραίνεται, θάλλει το πρόσωπο»³, ενώ και ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος συνηγορεί: «εκείνοι που έχουν λαμπρή συνείδηση ονομάζονται υιοί φωτός και ημέρας»⁴.

Πώς, όμως, επιτυγχάνεται η αγαθή συνείδηση μέσα μας; Την απάντηση δίδει ο Όσιος Μάρκος ο Ασκητής: «Η αγαθή συνείδηση αποκτάται διά της προσευχής, η δε καθαρή προσευχή διά της συνειδήσεως. Και η προσευχή και η συνείδηση, κατά φυσικό λόγο, έχουν ανάγκη η μία της άλλης»⁵.

Σε αντίθεση με την αγαθή, η πονηρή συνείδηση, «εκείνου που αθετεί τον ηθικό νόμο, γίνεται φοβερή τυραννία. Δεν υπάρχει φοβερότερο για μια ψυχή που αμαρτάνει από την εξέγερση και τον έλεγχο της συνειδήσεως... το δικαστήριο της συνειδήσεως είναι αδέκαστο και αυστηρότατο... ο άνθρωπος που ελέγχεται από την συνειδησή του είναι δυστυχέστατος»⁶. Πονηρή συνείδηση, κατά τον Άγιο Νεκτάριο, «έχει εκείνος που αθετεί τον Θείο ηθικό νόμο και επιζητεί την επικράτηση του ιδίου θελήματος, του ιδίου εγώ. Η συνείδηση που διαστράφηκε από την σκοτισμένη διάνοια και την επικράτηση της αμαρτίας, δεν εξεγείρεται, ούτε διαμαρτύρεται, πλέον, για την παράβαση του ηθικού νόμου, διότι αθέτησε και τον νόμο και τον νομοθέτη, η δε αμαρτία αμαύρωσε τα μάτια της ψυχής του, ώστε να μη βλέπει το φως του ηθικού νόμου, το φως της αλήθειας, έσβησε τα ότα της ψυχής, ώστε να μην ακούει λόγο Θεού, σκότισε την διάνοιά του, ώστε να μην αντιλαμβάνεται και σκλήρυνε την καρδιά του, την έκανε πέτρα, ώστε να μη συναισθάνεται. Η συνείδηση ενός τέτοιου ανθρώπου πωρώθηκε. Εκείνος που έχει πονηρή συνείδηση ζει μέσα στην κακία, σκέπτεται πονηρά, επιθυμεί τα κακά και εργάζεται την ανομία...»⁷.

«Δεν υπάρχει γλυκύτερο πράγμα», έλεγε ο Όσιος Παΐσιος, «από το να έχει κανείς αναπαυμένη τη συνειδησή του. Φτερά νιώθει μέσα του· πετάει!»⁸. Αυτή την αγαθή συνείδηση να αγωνιζόμαστε να μορφώνουμε μέσα μας, αδελφοί μου, τηρώντας το θέλημα του Θεού, ζώντας εν προσευχή και μετανοία, ούτως ώστε οι καρποί της να καταστούν τα εχέγγυα της σωτηρίας μας. ΑΜΗΝ!

Αρχιμ. Ε.Ο.

² Όπ. πρ. σελ. 89

³ Όπ.πρ. σελ. 90

⁴ Όπ.πρ. σελ. 90

⁵ «Ευεργετινός», τόμος Γ', σελ. 95

⁶ Άγιος Νεκτάριος, όπ.πρ., σελ. 90

⁷ Όπ.πρ., σελ. 91

⁸ «Λόγοι Α'», σελ. 46